

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา คือ การสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงามทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ในขณะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลกระทบให้วิถีการดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลง การศึกษาจึงยังมีความสำคัญและบทบาทมากขึ้นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ในวันที่ 12 ธันวาคม 2512 ความว่า

“...งานด้านการศึกษา เป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่จึงต้องจัดการศึกษาให้เข้มแข็ง ยิ่งขึ้น...”

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงแสดงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของตนเอง สังคม และประเทศชาติ เพราะการศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ ดังนั้น หลาย ๆ ประเทศทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยถือเป็นกิจกรรมอันดับแรกของประเทศที่ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดมา ในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยมีการจัดวางแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อกำหนดทิศทางการจัดและดำเนินการศึกษาให้ต่อเนื่องสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ขณะเดียวกันก็จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาอยู่ในอันดับแรกของกิจกรรมของรัฐ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับที่ผ่านมาว่ารัฐได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10) และได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อ ๆ มา โดยกำหนดยุทธศาสตร์การ

พัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจาก “คน” เป็นทั้งผู้ได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของการพัฒนา เพื่อให้บรรลุสู่เป้าประสงค์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลด้วยการศึกษา ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 49 ได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 1 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2547 – 2553 ที่ได้กำหนด พันธกิจการสร้างเสริมโอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคน โดยมีเป้าประสงค์ให้ประชาชนได้รับการศึกษาทั่วถึง เท่าเทียม และต่อเนื่อง ประกอบกับนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ระบุไว้ว่า “จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน” ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเต็มตามศักยภาพ

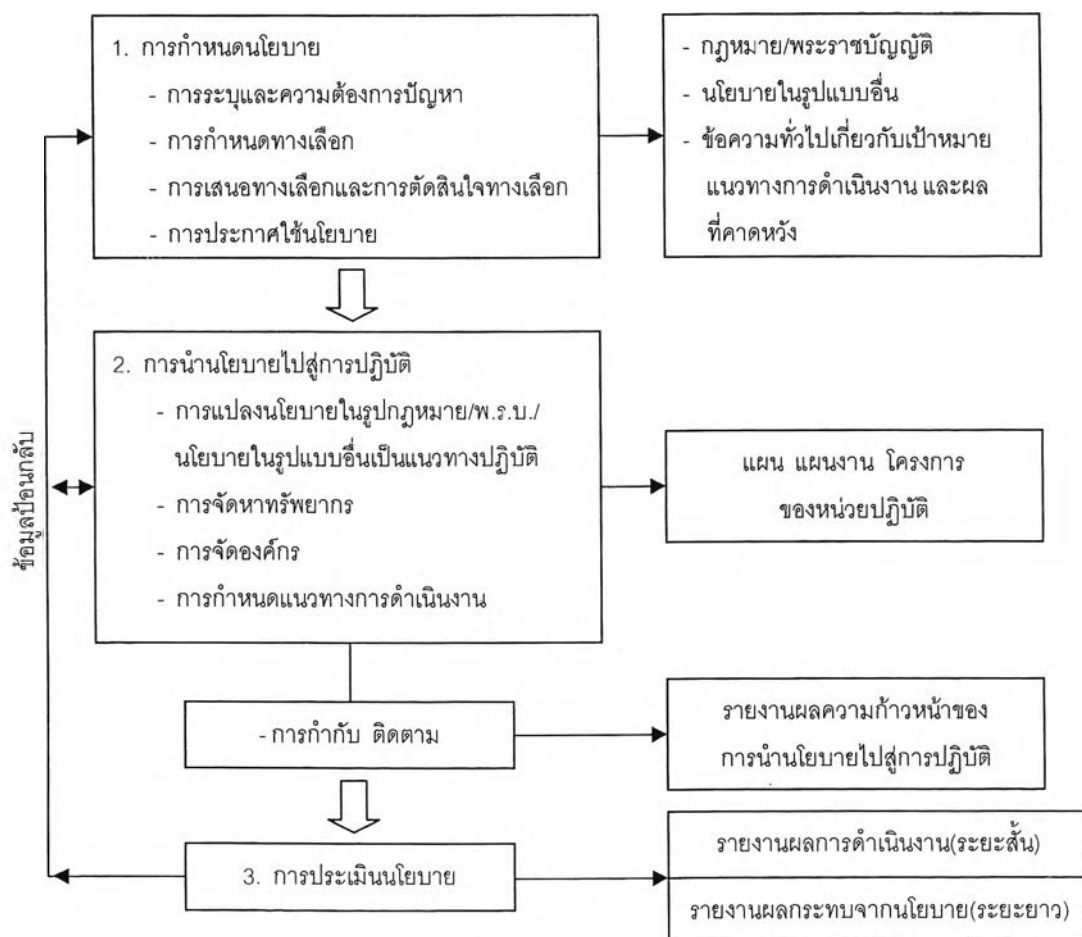
นโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ เป็นนโยบายที่ภาครัฐให้การสนับสนุน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สำหรับรายการหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเป็นการลดภาระค่าครองชีพของประชาชน โดยรัฐสนับสนุนสนับสนุนตำราในวิชาหลักให้แก่ทุกสถานศึกษา จัดให้มีชุดนักเรียน และอุปกรณ์การเรียนฟรีให้ทันปีการศึกษา 2552 และสนับสนุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อชดเชยรายการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้ปกครอง สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

การประกาศนโยบายของรัฐหรือสถาบันต่าง ๆ ไม่ได้มีค่ามากไปกว่าการประกาศเจตนารมณ์ทางการเมือง หากไม่มีการนำนโยบายปฏิบัติให้สอดคล้องกับเจตนาที่กำหนดไว้ นโยบายก็ไม่มี ความหมาย การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการนโยบาย (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550) การนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปสู่การปฏิบัติจึงมีความสำคัญมาก การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนในการดำเนินงาน อันเป็นความพยายามหรือการกระทำต่าง ๆ ขององค์กร หน่วยงานในการจัดทรัพยากร บุคคล และมาตรการต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย ซึ่งความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สามารถพิจารณาได้จากระดับความร่วมมือของผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ ระดับการบรรลุผลตามนโยบายขององค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ความราบรื่นและปราศจากปัญหาจากการปฏิบัติตามนโยบาย ผลในระยะสั้นและผลกระทบตามที่พึงประสงค์ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการที่ต้องเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมด และเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดเป้าหมายประสงค์กับการปฏิบัติเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย โดยจะต้องมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายค้ำให้ นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะมีบุคลากรหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยจำเป็นจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์บ่งบอกความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้สามารถประเมินได้อย่างเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

การนำนโยบายไปปฏิบัติมีขั้นตอนในการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ ในระดับส่วนกลางประกอบด้วยขั้นตอนการแปลงนโยบาย โดยปกตินโยบายจะออกมาในรูปกฎหมาย มติ คณะรัฐมนตรี กฎกระทรวง ระเบียบ หรือคำสั่ง ซึ่งมีรายละเอียดไม่มากนัก องค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องเป็นผู้แปลงนโยบายดังกล่าวออกมาเป็นแนวปฏิบัติ ขั้นตอนต่อไปคือการทำให้องค์กรหรือหน่วยงานระดับปฏิบัติได้ยอมรับแนวทาง แผนงาน และโครงการของหน่วยงานในส่วนกลาง นอกจากนั้นในระดับพื้นที่นโยบายจากส่วนกลางจะถูกนำมาปฏิบัติในสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานตามนโยบายที่เหมาะสมกับสภาพของตนเอง โดยมีการพิจารณารับนโยบายและการแสวงหาความสนับสนุน การปรับเปลี่ยนแผนงาน โครงการ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และการสร้างกลไก และกระบวนการเพื่อการสร้างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายประสบความสำเร็จ (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2545: 55-56)

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ นับตั้งแต่ความชัดเจนของตัวนโยบาย การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และปัจจัยด้าน

อื่น ๆ ซึ่ง สมบัติ อัจฉริยวงศ์ (2544: 413) กล่าวว่า ในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องทำการประเมินควบคู่กันไปด้วย เพื่อตรวจสอบว่าในแต่ละขั้นตอนมีอุปสรรคและปัญหาอะไรบ้างที่จะต้องเร่งรัดแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ จนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ประเมินผลจะต้องทำการประเมินระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเปรียบเทียบกับเป้าประสงค์ของนโยบายเพื่อตรวจสอบว่าประสบความสำเร็จในระดับใด ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงนโยบายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนารูปแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ พูลย์ชัย ยาวิราช (2550) พบว่า การประเมินผลเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ การติดตามและประเมินนโยบายทางการศึกษา จะประกอบด้วย การประเมินในช่วงที่มีการกำหนดนโยบาย การประเมินนโยบายในช่วงที่มีการดำเนินงานตามนโยบาย และการประเมินช่วงที่การดำเนินงานเสร็จสิ้นไปแล้ว ดังแผนภาพ 1.1

แผนภาพ 1.1 ความสัมพันธ์ขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนานโยบาย

(สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2545)

จากแผนภาพจะเห็นว่าในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนานโยบายต้องมีการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบพื้นฐานของการดำเนินงาน การดำเนินงานใดให้ประสิทธิผลสำเร็จจะต้องอาศัยองค์ประกอบพื้นฐานเชิงระบบ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ การวางแผน (planning) การดำเนินงาน (implementation) และการติดตาม กำกับและประเมินผล (monitoring and evaluation) (สมคิด พรหมจ้อย, 2544: 27-28) เนื่องจากการติดตามและประเมินมีประโยชน์ในหลายประการ ดังนี้ 1) เพื่อความเข้าใจและความชัดเจนของโครงการ 2) เพื่อความโปร่งใส 3) เพื่อปรับปรุงโครงการ 4) เพื่อการพัฒนาโครงการ และ 5) เพื่อทำตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่กำหนดไว้ (WHO, 1980 อ้างถึงใน สมชาย ดุรงค์เดช, 2542: 5-6) ซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมได้จากการติดตามและประเมินการดำเนินงานจะมีประโยชน์สำหรับการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการดำเนินงานครั้งต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น นโยบายเรียนฟรี 15 ปี เป็นนโยบายสำคัญที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชน ซึ่งถ้าการศึกษาของประชาชนเข้มแข็งก็จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชาติให้เจริญ ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้การนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติประสิทธิผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนการดำเนินงาน ในการวางแผนแนวทางในการปฏิบัติให้เหมาะสมในการดำเนินงานครั้งต่อไป

คำถามวิจัย

1. ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ของกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา มีอะไรบ้าง
2. สถานศึกษามีกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติอย่างไร
3. การดำเนินงานของสถานศึกษาในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง
4. ผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามแนวนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ
2. เพื่อติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสถานศึกษาในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารอาจารย์และผู้ปกครองต่อการดำเนินงานตามแนวนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ ในสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติ ซึ่งอยู่ในช่วงระยะเริ่มแรกของการใช้นโยบาย คือ ในปีการศึกษา 2552 โดยนโยบายอยู่ในช่วงระหว่างดำเนินการยังไม่สิ้นสุด
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ สถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่รับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและเปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติในสถานศึกษาครั้งนี้ เป็นตัวแปรที่ได้จากการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติในสถานศึกษาพบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องโดยตรง 10 ตัว คือ 1) การจัดองค์กร 2) การวางแผนงาน 3) การประชาสัมพันธ์ 4) การสำรวจนักเรียนสถิติ 5) การจัดซื้อหนังสือเรียน 6) การดำเนินการเรื่องเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน 7) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 8) การติดตามและตรวจสอบ 9) ความสำเร็จในการดำเนินงาน และ 10) ความพึงพอใจ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นโยบายเรียนฟรี 15 ปี หมายถึง แนวทางในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาของรัฐที่สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปีตั้งแต่ออนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสนับสนุนตำราในวิชาหลักให้แก่ทุกสถานศึกษา จัดให้มีชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งสถานศึกษาจะรับแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปฏิบัติ ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ 3 ขั้นตอน คือ การจัดองค์การ การวางแผนงาน และการดำเนินงาน ซึ่งคะแนนกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติได้จากผลคุณระหว่างน้ำหนักองค์ประกอบกับองค์ประกอบ 8 ตัว

การติดตาม หมายถึง การสำรวจและรวบรวมสารสนเทศอันเกิดจากการดำเนินงานของสถานศึกษาหลังนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติตามการรับรู้ของผู้ปฏิบัติ เพื่อจะได้นำผลมาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การประเมิน หมายถึง กระบวนการของการรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานของสถานศึกษาในการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา

การติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ ในสถานศึกษา จะแบ่งการติดตามประเมินผลเป็น 3 ระยะ คือ

- ก่อนเริ่มการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานศึกษา โดยจะติดตามและประเมินผลตามองค์ประกอบ ดังนี้ การจัดองค์กร และการวางแผนงาน
- ระหว่างการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานศึกษา โดยจะติดตามและประเมินผลตามองค์ประกอบ ดังนี้ การประชาสัมพันธ์ การสำรวจนักเรียนสละสิทธิ์ การจัดซื้อหนังสือเรียน การดำเนินการเรื่องเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการติดตาม ตรวจสอบ
- ภาพรวมการดำเนินงานในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของสถานศึกษา โดยจะติดตามและประเมินผลตามองค์ประกอบ ดังนี้ ความสำเร็จในการดำเนินงาน และความพึงพอใจ

การจัดองค์กร หมายถึง การจัดแบ่งผู้รับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ

การวางแผน หมายถึง การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย โดยการจัดประชุมเพื่อกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินงาน และเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การจัดซื้อ

หนังสือเรียน การดำเนินการเรื่องเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน การดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การติดตาม และตรวจสอบ

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง วิธีการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา อาทิเช่น การทำจดหมายถึงผู้ปกครองนักเรียน การประชุมผู้ปกครอง

การสำรวจนักเรียนสละสิทธิ์ หมายถึง การดำเนินการสำรวจความยินยอมจากผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการสละสิทธิ์ไม่รับค่าเครื่องแบบนักเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียน

การจัดซื้อหนังสือเรียน หมายถึง การดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดไว้ในนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อันได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน การดำเนินการจัดซื้อหนังสือตามระเบียบราชการ การทำบัญชีหนังสือเรียน และการจัดระบบการยืมคืนหนังสือเรียน

การดำเนินการเรื่องเครื่องแบบนักเรียนและอุปกรณ์การเรียน หมายถึง การดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดไว้ในนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อันได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานจ่ายเงิน แต่งตั้งคณะกรรมการรวบรวมหลักฐาน และการติดตามดูแลนักเรียน

การดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การติดตาม และตรวจสอบ หมายถึง การที่สถานศึกษาดำเนินการติดตาม และตรวจสอบระบบการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ดำเนินงานตามแนวนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

ความสำเร็จในการดำเนินงาน หมายถึง การบรรลุการดำเนินงานของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานตามแนวนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไปปฏิบัติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป

2. ได้ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในการติดตามและประเมินกระบวนการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติ ทำให้ทราบกระบวนการ ขั้นตอนในการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติในสถานศึกษา และทำให้ได้สารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือที่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ในการนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ จะช่วยให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงในการดำเนินงานนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา อันจะช่วยให้หน่วยงานในส่วนกลางอันได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แนวทางในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น